

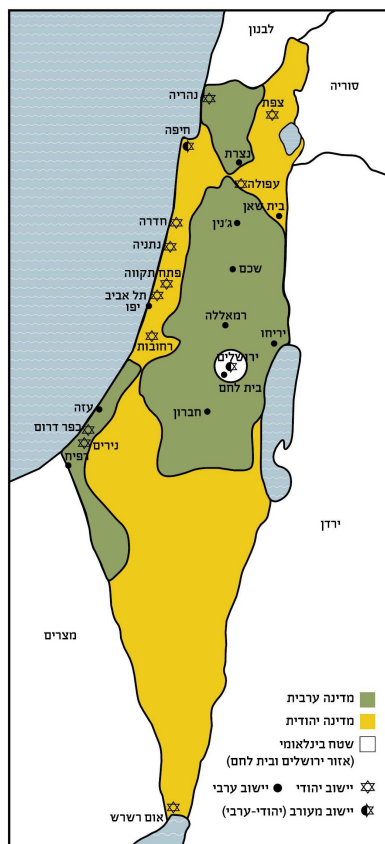
תוספת לפרק 1

מגילת העצמאות

אויביה של ישראל עושים שימוש באירועים שהובילו להקמת המדינה כדי לערער על הלגיטימציה לקיומה. לפיכך נציג אירועים אלה בקצרה בפרק זה.

תוכנית החלוקה שהוצעה ע"י ועדת אונסקו"פ

אוגוסט 1947

מעובד מתוך: יהודה ואלק, *לא על משע שלכם*, (משרד הביטחון - ההוצאה לאור, כרטא: ירושלים, 2000).

בשנת 1917 פרסמה בריטניה את הצהרת בלפור, בה קבעה כי בארץ ישראל יקום בית לאומי לעם היהודי. בשנת 1922 העניק ארגון חבר הלאומים לבריטניה מנדט על ארץ ישראל, וקבע כי על בריטניה לפעול למימוש הצהרת בלפור. בשנת 1937 קבעה ועדת חקירה ממלכתית בריטית, שזכתה לכינוי *ועדת פיל*, כי יש לחלק את ארץ ישראל בין היהודים לבין הערבים, אולם תכנית זו לא יצאה אל הפועל.

באפריל 1947 מינה ארגון האומות המאוחדות (להלן – *האו"ם*) את ועדת אונסקו"פ שדרכה חקור את שאלת ארץ ישראל ולהמליץ על דרכי פעולה. באוגוסט 1947 הגישה הוועדה את המלצותיה. היא קבעה כי יש לחלק את ארץ ישראל המנדטורית (חלקי ארץ ישראל המערבית, שנשלטו באותם הימים על ידי בריטניה) לשתי מדינות – מדינה יהודית ומדינה ערבית.

ביום 29.11.1947 קיבלה העצרת הכללית של האו"ם את החלטה 181, אשר אימצה את המלצות ועדת אונסקו"פ. הישוב היהודי קיבל החלטה זו על כל סעיפיה, אולם הערבים סירבו לקבלה. הערבים דחו את תוכנית החלוקה לחלוטין. הם פתחו במאבק חמוש שנועד למנוע את הקמת המדינה היהודית ובכך פרצה למעשה מלחמת העצמאות. במלחמה זו נתמכו ערביי ארץ ישראל על ידי צבאות מדינות ערב.

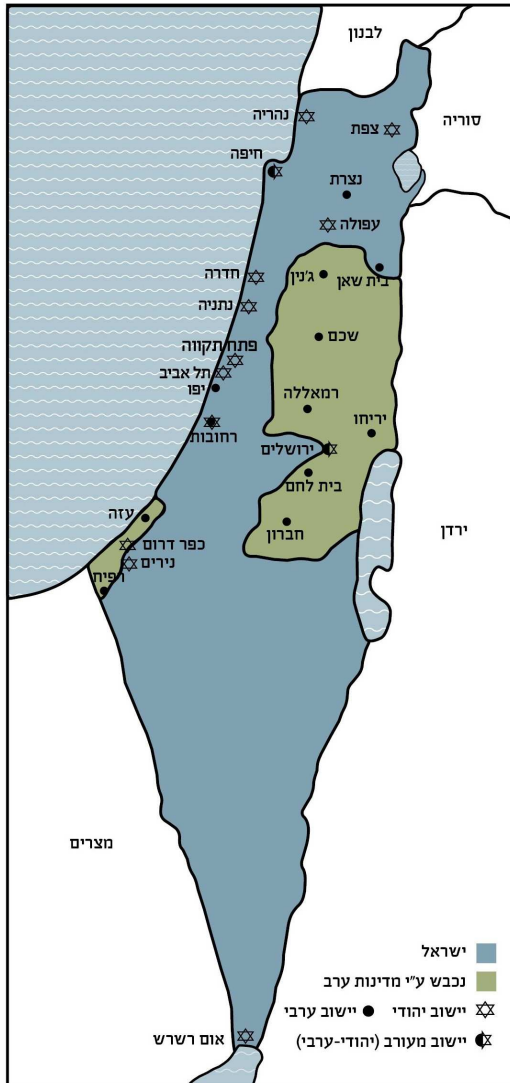
בשל כל זאת לא ניתן היה לקיים את סעיפי החלטת האו"ם, אשר דרשו שיתוף פעולה בין היהודים לבין הערבים. הבריטים ונציגי האו"ם לא יכולים היו ללוות את העברתו הסדירה של השלטון. ביום 14.5.1948, בהתאם להחלטת האו"ם ובעיצומה של מלחמת העצמאות, התכנסו כל מנהיגי הישוב היהודי בארץ ישראל במוזיאון תל אביב כדי להכריז על הקמת מדינת ישראל. מגילת העצמאות נחלקת לשני חלקים עיקריים: חלק היסטורי, המנמק את הקמתה של מדינה יהודית בארץ ישראל, וחלק מעשי, המבטא את חזונו של מקימי המדינה ביחס לאופייה הרצוי.

בפרק זה נלמד על עיקרי תוכנה של החלטת האו"ם 181 ועל עיקרי תוכנה של מגילת העצמאות¹.

¹ להרחבה על סוגיית מעמדה המשפטי של מגילת העצמאות ראה הפרק הכרזת העצמאות: קביעת עקרונות היסוד של מדינת ישראל.

1. החלטה מספר 181 של האו"ם

גבולות ישראל בעקבות מלחמת העצמאות

החלטת האו"ם 181 קבעה כי:

- ☉ המנדט הבריטי בארץ ישראל יסתיים.
- ☉ בארץ ישראל יקומו שתי מדינות: מדינה יהודית ומדינה ערבית. ההחלטה קבעה את גבולותיהן של שתי המדינות.
- ☉ השלטון בארץ ישראל יועבר לנציגי המדינה היהודית ולנציגי המדינה הערבית באופן סדיר ובהדרגה. הבריטים יסייעו בהעברת השלטון ולאחר צאתם ימשיכו נציגי האו"ם ללוות את ההעברה הסדירה של השלטון.
- ☉ המשטרים במדינה היהודית ובמדינה הערבית יהיו דמוקרטיים ויפעלו בהתאם לעקרונות היסוד של האו"ם, המפורטים במגילת האו"ם.
- ☉ כל אחת מהמדינות החדשות תקיים בחירות דמוקרטיות לאספה מכוננת, אשר תעבד חוקה דמוקרטית.
- ☉ המדינה היהודית והמדינה הערבית יקיימו ביניהן שיתוף פעולה כלכלי ולצורך כך יקימו מועצה כלכלית משותפת.
- ☉ כפי שנראה להלן, הסכמתו של הישוב היהודי לקבל את החלטת האו"ם באה לידי ביטוי במגילת העצמאות. עם זאת, מכיוון שהערבים דחו את החלטת האו"ם, ומכיוון שפרצה מלחמה בין הצדדים, לא היה עוד כל טעם להכיר בגבולות שנקבעו בהחלטת האו"ם. בשלב זה היו גבולות המדינה היהודית תלויים בתוצאות המלחמה, שהייתה אז בעיצומה. מייסדי המדינה החליטו שלא לכלול את גבולות המדינה במגילת העצמאות.

במגילת העצמאות ניתן למצוא מספר ביטויים לשאיפתם של מייסדי המדינה לפעול בהתאם להחלטה 181 של האו"ם:

- ☉ **הכרזה על הקמת מדינה יהודית עם סיום המנדט:** "...ביום סיום המנדט הבריטי על ארץ-ישראל... אנו מכריזים בזאת על הקמת מדינה יהודית בארץ ישראל..."
- ☉ **פעולה עם עקרונות היסוד של האו"ם ושיתוף פעולה עם נציגיו:** "...[מדינת ישראל] תהיה נאמנה לעקרונותיה של מגילת האומות המאוחדות. מדינת ישראל תהא מוכנה לשותף פעולה עם המוסדות והנציגים של האומות המאוחדות בהגשמת החלטת העצרת מיום 29 בנובמבר 1947... ותהיה נאמנה לעקרונותיה של מגילת האומות המאוחדות..."

- ⦿ **המשטר בארץ ישראל יהיה דמוקרטי:** "...[מדינת ישראל] תקיים שוויון זכויות חברתי ומדיני גמור לכל אזרחיה בלי הבדל דת, גזע ומין; תבטיח חופש דת, מצפון, לשון, חינוך ותרבות; תשמור על המקומות הקדושים של כל הדתות..."
- ⦿ **בחירת אסיפה מכוננת אשר תעבד חוקה:** "...[מדינת ישראל תפעל] בהתאם לחוקה שתיקבע על-ידי האספה המכוננת הנבחרת לא יאוחר מ-1 באוקטובר 1948..."
- ⦿ **שיתוף פעולה כלכלי עם המדינה הערבית:** "...מדינת ישראל תפעל להקמת האחדות הכלכלית של ארץ-ישראל בשלמותה..."